

Otázka: Výchova a vzdělávání v pravěku a starověku

Předmět: Pedagogika

Přidal(a): sramy

VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ V PRAVĚKU A STAROVĚKU

1) PRAVĚK

- omezené prameny (můžeme zkoumat archeologické nálezy primitivních společností)
- základní výchovná instituce= RODINA
- předávání zkušeností z generaci na generaci
- učení probíhá nápodobou a hrou
- předávání *praktických dovedností* k přežití (lov potravy, pěstování základních plodin, řemeslné dovednosti, stavba příbytku)
- předávali si znalosti mýtů a náboženství
- zkouškou dospělosti byly *iniciální/přechodové rituály*
 - museli ukázat, jestli mají potřebné schopnosti k přežití – fyzickou sílu, odvahu a sebeovládání
 - byl zakončen náboženským rituálem – prokázání znalosti mýtů, tradic a rituálů kmene
 - spojeno s fyzickým označením (že jsme se stali členem) = *mutilace* – obřízka, tetování, vyrážení zubů, skarifikace, atd.

2) STAROVĚK

- základním mezníkem je neolitická revoluce - společnosti se obsazují a dochází k rozvoji zemědělství
- zakládají se trvalé sídliště, později města
- dochází ke společné dělbě práce (zemědělci, řemeslníci, vojáci, kněží)

a) Řecko

- na přelomu 6.-7. stol. př. n. l. Vznikají městské státy- tzv. *POLIS*
- významné státy/polis: *SPARTA, ATHÉNY*
- aby státy mohly fungovat, musely mít vzdělané občany (vzdělané úředníky, soudce, velitele)
→ začínají vznikat výchovné instituce, které se o stát starají

SPARTA:

- * záležitostí veřejnou/státní se stává výchova chlapců
- * Děti byly po narození ihned prohlédnuty, nemocné děti byly házeny do propasti
- * chlapci byli v 7 letech odebráni z rodin a byli vzděláváni a cvičeni ve státních školách
- * chlapci společně cvičili, jedli, spali (školy připomínaly spíš kasárny než školy)
- * cílem byla: *zdatnost, odvaha, sebeovládání, schopnost podřizovat se rozkazu*
- * výchova obsahovala cvičení, zápasení, zacházení se zbraní, snášet tělesné nepohodlí

- * výchova byla doprovázena krutými tělesnými tresty (vše se trestalo)
- * při školním výcviku chlapci trénovali své válečné schopnosti na otrocích-> učili se na nich zabíjet
- (podobný styl výchovy přebírali nacisti)
- * chlapci byli podrobováni tvrdým zkouškám zdatnosti a odolnosti, při kterých umírali (kdo to nezvládl, zemřel)
- * učili se i psát, číst a počítat- ale nebyl na to kladený takový důraz (Homérovy eposy, Ezopovy bajky)
- * Chlapci cvičeni od 7 do 18 let → navazovala vojenská služba od 18 do 30 let
- * *voják byl svobodný občan*
- * dívky byly vychovávány v rodinách → ideál byl „*Matka bojovníka*“ (tvrdá žena)

ATHÉNY:

- * pochází z nich výchovný ideál= KALOKAGATHA (kalos= tělo- zdravé; agatoo= mravnost/krása)
 - * spěli ke krásnu, dokonalosti (nejen fyzická i duševní)
 - * obchodní centrum Řecka
 - * nezávislý stát (občan byl na stát nezávislý)
 - * výchova v rukou soukromých učitelů. Stát vykonával pouze dozor
 - * institucionální výchova určena pouze chlapcům (do 7 let v rodině; od 7 do 18 se vzdělávali v soukromých školách)
- I. **ŠKOLY LITERNÍ**- učili se především číst, psát, počítat
- II. **ŠKOLY MÚZICKÉ**- umění, především hudba a přednes

III. *ŠKOLY PALEISTRY*- rozvoj cvičení, zápas, hod oštěpem, pětiboj,...

* od 16. let mohli studovat na tzv. *GYMNASIONU* (řecky znamená „nahý“) → předměty jako matematika, astronomie, gramatika, geometrie, logika

* od 18. let povinná vojenská služba → 2 roky cvičení ve zbrani

* po vojenské službě (tzn. Ve 20 letech) se stávali právoplatnými občany

* *DIDASKALOI*= soukromí učitelé (didaské= učit => původ pedagogiky)

=> paidagogos → vzdělaný otrok, který doprovázel děti do školy a pomáhal s učením= průvodce dětí po jejich vzdělávání

* *SOFISTÉ*= tzv. „Učitelé moudrosti“ (sofia= moudrost)

→ poskytovali vyšší stupeň vzdělání (historie, rétorika, právo, filosofie, přírodní vědy)

* *PLATÓNOVA AKADEMIE*- nejvyšší stupeň vzdělání-> učení filosofie

* *ARISTOTELOVO LYCEUM*- nejvyšší stupeň vzdělání-> učení filosofie

* Sokratés vyvinul *metodu DIALOGU* → pomáhala poznat pravdu, poznat sama sebe a druhého
Říkal, že aby žáci přišli k myšlence, je to porod-> „*umění porodní báby*“ =*TECHNÉ MAIEUTIKÉ*

* V Athénách byla *důležitá schopnost obhájit si svůj názor a prezentovat ho*= athénská demokracie (založena na fóru a prezentaci názoru) => důležitá výuka řečnictví → *SOFISTÉ* učili argumentovat a přesvědčovat v diskusi druhé o své pravdě (dnes mediální poradci)

b) Řím

- přebrali řecký model

→ vzdělávání především soukromé (záležitost bohatých rodin)

→ domácí učitelé

→ učitelé byli často vzdělaní Řekové a chůvy řecké otrokyně

- Řekové byli v Římě lékaři, písaři

- v 6. stol. př. n. l. Tzv. „*ŠKOLY LUDI*“ = školy her (ludus= hra)

* čtení, psaní, počítání

- později „*ELEMENTÁRNÍ ŠKOLY*“ (čtení psaní, počítání)
- na tyto školy navazovaly „*GRAMATICKÉ ŠKOLY*“ (gramatika, matematika, rozbor básní, přednes)

- „*RÉTORSKÉ ŠKOLY*“ (rétorika, právo, filosofie, matematika, hudba, geometrie, astronomie)
- * určené pro vysoké státní úředníky, soudce, politiky, vojevůdce, velitele
- * povinná praxe (navštěvování římského sněmu)
- v římských školách byla důležitým prvkem *kázeň* - přísnost, jako v armádách; prostředek pro udržení kázně tzv. „*hůl a metla*“

c) Vzdělávání v období Helénismu (4. stol. př.n.l.- 30. n.l.)

- vliv řecké vzdělanosti, orientální prvky
- vzniká řada knihoven: *ALEXANDRIJSKÁ KNIHOVNA* (v Egyptě- veškeré vědění té doby)
ŘÍMSKÁ KNIHOVNA (v Římě, 39. př.n.l.)
- vznik specializovaných škol (*LÉKAŘSKÉ, PRÁVNICKÉ, RÉTORSKÉ, FILOSOFICKÉ*)-> základ středověkých univerzit

- vznik úředních středních škol
- vznik tzv. „*SEDM SVOBODNÝCH UMĚNÍ*“

I. TRIVIUM (základna vzdělání)

- *gramatika
- * rétorika
- * dialektika (=filosofie, zákonitosti myšlení)

II. QUADRIVIUM (nadstavba vzdělání)

- * aritmetika
- * geometrie
- * astronomie
- * muzika

- → toto dělení předmětů vydrželo až do středověku